

stoffet nedbrydes til andre særlig hormonforstyrrende stoffer.

TBBPA anvendes særlig i elektronisk udstyr og i forskellige isoleringsmaterialer. Stoffet er i norske undersøgelser blevet fundet i befolkningens blod. Hvor der i prøver fra 1977 og 1981 intet kunne måles, viser prøver fra 1986 og 1999 en øget forekomst af TBBPA i befolkningens blod. Den højeste forekomst blev konstateret hos børn i aldersgruppen 0-4 år. TBBPA er ligeledes blevet fundet i modermælken i Norge og flere andre lande.

Både TBBPA og HBCDD er under risikovurdering i EU-regi.

Deka-BDE er en bromeret flammehæmmer, som sammen med en række lignende stoffer går under fællesbenævnelsen poly-BDE. Disse stoffer har i dyreforsøg vist skadelige effekter på lever, skjoldbruskkirtel og fostre. Visse poly-BDE'er kan ligesom pcb forstyrre hormonbalancen og er derfor under mistanke for at kunne skade fostres nervesystem.

Anvendelse af poly-BDE er i Danmark reduceret som følge af, at stofferne har været under risikovurdering i EU. Det har ført til et EU-forbud mod anvendelse af typerne penta- og okta-BDE. Dette forbud gælder dog ikke anvendelsen af deka-BDE.

Deka-BDE anvendes særlig i forbindelse med produktion af elektronisk udstyr, tekstiler, møbler og biler. Dekabde bruges additivt i produkterne og har derved en større risiko for at sive ud i naturen og i omgivelserne. I arbejdet med risikovurderinger af deka-BDE har stoffet vist sig svært nedbrydeligt, bl.a. ved, at det findes højt oppe i fødekæden. Det har f.eks. kunne konstateres i isbjørne og polarmåger i de arktiske områder. Andre undersøgelser har vist, at stoffet afdamper fra computere og andet elektronisk udstyr og derved påvirker indeklimaet og udgør en risiko for mennesker.

De bromerede flammehæmmere findes særlig i de mange elektriske apparater, der omgiver os i dagligdagen. De findes i biler, bygningsmaterialer, møbler og tekstiler, og de har kunnet konstateres i vore fødevarer. Det til trods for stoffernes skræmmende egenskaber og øgede udbredelse i omgivelserne.

Forbuddet

Et totalforbud mod anvendelse af de nævnte bromerede flammehæmmere i alle produkter ville være at foretrække. Men efter forslagsstillernes opfattelse vil et forbud mod produktion, import, eksport og omsætning af stofferne i forbrugerprodukter medvirke til at begrænse de miljø- og sundhedsmæssige skadevirkninger direkte fra forbrugerprodukter. Samtidig ven-

tes et forbud mod stoffernes anvendelse i forbrugerprodukter at kunne få afsmittende effekt på den øvrige produktion. Det vil samtidig kunne udgøre et væsentligt skridt til at forhindre en yderligere spredning til miljøet, ligesom det vil medvirke til at kunne lægge pres på at få erstattet de skadelige stoffer med ufarlige alternativer.

Begrundelsen for et samtidigt forbud mod de tre typer bromerede flammehæmmere er at undgå, at et forbud mod blot den ene af de tre typer fører til en forrykkelse af anvendelse fra ét skadeligt produkt til et andet.

Den manglende handling i EU-systemet

Deka-BDE skulle oprindeligt have været forbudt i EU-landene den 1. juli 2006. Men Europa-Kommissionen valgte på trods af, at et enstemmigt Europa-Parlament anbefalede et forbud, at undtage deka-BDE fra forbuddet. Det konservative parlamentsmedlem Gitte Seeberg omtalte den 29. april 2005 i Ingeniøren online denne beslutning som »et attentat imod miljøpolitikken i hele EU«. Ifølge den danske regering har Kommissionen ved ikke at fremlægge beviser for, at der ikke findes alternativer til deka-BDE, ikke overholdt EU-reglerne, og regeringen har derefter valgt at anlægge sag ved EF-Domstolen mod Kommissionen.

Langsommeligheden i EU-systemet skal særlig ses i lyset af, at kemiindustrien har lagt et heftigt pres på Kommissionen for at trække processen mod et forbud på europæisk plan i langdrag. Det drejer sig bl.a. om organisationen Bromine Science and Environmental Forum (BSEF), som er skabt af pr-firmaet Burston-Marstellers på vegne af verdens største bromidproducenter. Ifølge organisationen Corporate Europe Observatory har BSEF ført en aggressiv kampagne, hvor man bl.a. gennem advokatfirmaet Harbottle & Lewis i et brev fra maj 2003 har opfordret aviser og tv-kanaler til ikke at dække advarslerne mod bromerede flammehæmmere, som er udsendt af miljøorganisationer. Det fremgår af brevet, at organisationen vil følge mediedækningen tæt og ikke vil vige tilbage fra at tage alle til rådighed stående midler i anvendelse for at forfølge enhver ukorrekt eller forkert udtalelse om bromerede flammehæmmere, som kan skade deres klients interesser.

Folketinget er af den opfattelse, at beskyttelse af menneskers sundhed og vores natur er vigtigere end det indre markeds regler om fri bevægelighed. Særlig i denne situation, hvor kemiindustrien via Kommissionen går imod et enstemmigt Parlament, er det vigtigt at sige klart fra over for industriens pression.